ולא היו שומעין את קולו עד [א] שהיו שומעין קול העץ שעשה בן קטין מוכני לכיור והן אומרים הגיע [ב] עת קידש ידיו ורגליו מן הכיור(א) א נטל מחתת הכסף ועלה לראש המזבח ג פינה את הגחלים (א) הילך חותה את המאוכלות הפנימיות [ה](ב) ירד הגיע לרצפה הפך פניו לצפון הולך במזרחו של כבש כעשר אמות צבר את הגחלים על גבי הרצפה רחוק מן הכבש שלשה טפחים מקום שנותנים מוראת העוף ודישון מזבח הפנימי ודישון המנורה: גמ' ומי הוו אכסדראות בעזרה והא תניא רבי אליעזר בן יעקב אומר מנין ב שאין עושין אכסדראות בעזרה ת"ל [1] לא תטע לך אשרה כל עץ אצל מזבח ה' אלהיך הכי קאמר לא תטע לך אשרה לא תטע לך כל עץ אצל מזבח ה' אלהיך אמר רב חסדא באכסדראות של בנין: היו בודקין והולכין כו': למימרא דחביתין הוו קדימי ג והתניא ג מנין שאין דבר קודם לתמיד של שחר ת"ל [2] וערך עליה העולה ד ואמר רבה העולה עולה ראשונה א"ר יהודה להחם חמין לרביכה:

הדרן עלך בשלשה מקומות

ראוהו ד אחיו (ב) שירד [ה] והם רצים ובאים מהרו וקדשו ידיהם ורגליהם מן הכיור נטלו את המגרפות ואת הצינורות ועלו לראש המזבח האברים והפדרים שלא נתעכלו מבערב [ו] ו סולקין אותן על צדי המזבח (ח) אם אין [ז] צדדים מחזיקין סודרים אותם בסובב [ח] על הכבש החלו מעלין באפר על גב תפוח ו תפוח היה באמצע המזבח פעמים (ט) שהיו עליו [ט] כשלש מאות כור וברגלים לא היו מדשנין אותו מפני שהוא נוי למזבח ומימיו לא

ולא (ב) **שומעין את קולו.** מפני שר"ל עד [י] שהיו שומעין את הקול וכו' תני ולא היו שומעין את קולו: **עד** [יא] **שהיו שומעין קול העץ שעשה בן קטין מוכני לכיור.** לגלגל שכבר שקעוהו מבערב כדי שלא יפסלו מימיו והשתא מעלהו כדי לקדש בו וכשמעלהו נשמע קול העץ דמי כיור נפסלין בשקיעת החמה ואיכא למ"ד בזבחים (דף כא:) דעכשיו משקען והתם מפרש שפיר: **והן אומרין הגיע עת.** לקדש קידש ידיו ורגליו מן הכיור. [יב] ומפרש בזבחים (דף יט:) כילד הוא מקדש מניח ידו הימנית ע"ג רגלו הימנית וידו השמאלית על גבי רגלו השמאלית ושופך מים ומקדש: **נטל מחתה של כסף ועלה לראש המזבח.** דרך מזרחו של כבש באמה(ה) של כבש הסמוכות לצד מזרח. הכבש ארכו שלשים ושתים ורחבו ט"ז והוא היה באמצע המזבח נמצא משך המזבח מצד מזרח חוץ לכבש שמונה אמות ומצד מערב חוץ לכבש ח' אמות שהרי המזבח ל"ב אמות: **ופינה את הגחלים אילך ואילך וחתה מן המאוכלות הפנימיות.** מאותן גחלים שנתאכלו ונעשו גחלים דקים דהוו דשן דאשר תאכל האש כתיב(ט). הכי גרסינן מן המאוכלות הפנימיות אבל גבי גחלי יום הכיפורים לא גרסינן מאוכלות אלא הכי גרסינן(י) חתה וירד דהתם בעינן גחלים גמורים והכא בעינן דשן (ג) [יג] והא דבעינן הכא מאוכלות משום דנעשו דשן בעינן: **וירד.** ממזרחו של כבש דרך כשבא אל המזבח בה ישוב: **הגיע לרצפה.** למקום שכלה הכבש: **הפך פניו לצפון.** כלומר לא היה מהלך כדרכו דרך מזרח ויוצא חוץ לעזרה אלא הופך פניו לצפון העזרה דהיינו דרום המזבח: **והולך במזרחו של כבש.** אצל הכבש בקרקע עזרה סמוך לכבש והלך (ד) כעשרה אמות [יד](ו) (בקרקע עזרה) מן (רגל) הכבש ועדיין רחוק הוא [מקום הדשן] מן המזבח כ' אמות דשלשים אמות היה הכבש תופס בקרקע עזרה [טו] (והלך כעשר אמות מן הכבש ועדיין רחוק הוא מן המזבח עשרים) אליבא דמ"ד לא [טז] היה לה יסוד למזבח כלל וקרן דרומית מזרחית לא היה לה יסוד ופליגי בה בזבחים (דף נד.) [יז] יש אומרים לא היה להם יסוד ליתן דמים על אותו יסוד אבל יסוד היה למזבח ואליביה היה הכבש תופס בקרקע עזרה ל' והא דתנן הכבש שלשים ושתים שהיה מתפשט עדיין ב' אמות למעלה על אמה יסוד ועל אמה סובב הרי שלשים ושתים ואיכא למ"ד לא היה לו יסוד כלל ואליביה תופס הכבש בקרקע [יח] עוד שלשים ואחת ומתפשט עדיין אמה אחת על הסובב הרי בין הכל ל"ב: **צבר הגחלים ע"ג הרצפה רחוק מן הכבש ג' טפחים.** צבר דכתיב [ויקרא ו] ושמו ואמרינן(ל) ושמו שלא יפזר. וא"ת הא בעינן ושמו אצל המזבח והוי דכבש כמזבח לכל מילי מ"מ היה לנו לקרבו אצל המזבח ועדיין הוא רחוק מן המזבח עשרים אמות אמר לי רבי דמוהשליך דכתיב במוראה ונוצה דייקינן (ה) דכתיב במוראה ונוצה (ויקרא א) והשליך אותה אצל המזבח קדמה וקים להו לרבנן דלא מיקרי השלכה פחות מעשרים אמות (מ) ושיעור ח' אמות רוחב דעולת העוף היא נעשית על קרן דרומית מזרחית הילכך מניח את הדשן רחוק מן המזבח עשרים אמות מקום שנותנין שם מוראה ונוצה ודישון מזבח הפנימי ודישון המנורה וכל אלו נבלעים במקומן אבל תרומת הדשן נ"ל דלא היתה נבלעת מדאמרינן ביומא (דף כא.) עשרה נסים נעשו לאבותינו כו' ופרכינן ותו ליכא והאמר אביי מוראת העוף ודישון מזבח הפנימי ודישון המנורה נבלעין במקומן ואם איתא דתרומת הדשן כמו כן נבלעת ה"ל לאחשובה ואמרינן בכריתות (דף ו.) ושמו מלמד שטעונין גניזה דאסור ליהנות מתרומת הדשן: **גמ' ומי הוו אכסדראות בעזרה.** השתא קא סלקא דעתך אכסדראות של עץ היו ולכך פריך ומי הוו אכסדראות (ו) כו' בעזרה: **אמר רב חסדא באכסדראות של בנין.** עמודים של אבן היו בעזרה סביב חומת העזרה ועל העמודים נתונים כמין תקראות: **למימרא דחביתים הוו קדמי.** מדקתני לעשות חביתים מכלל דהשתא הוו מקטרי להו על גבי המזבח: **והתניא מנין שלא יהא דבר קודם לתמיד.** דבר (ז) הקובעו גבי מזבח לא יקדום לתמיד של שחר הקרב כמו כן על גבי המזבח כו': **להחם חמין לרביכה.** דמותר להחם חמין לעסוק בה וכשמגיע זמן הקטרתם לאחר שיקריבו אברי תמיד יקטיר כמו כן את החביתים:

הדרן עלך בשלשה מקומות

ראוהו אחיו שירד. אסדרא דלעיל קאי לאחר שתרם את הדשן וירד מן הכבש [יט] אז נתקרב אצלם אצל רוח שהם עומדים: **מיד רצו אחריו וקדשו ידיהם ורגליהם מן הכיור.** הואיל (י) ורצו לקדש ידיהם ורגליהם כמו כן לצורך עבודה [כ] רשאים ללכת בין אולם ולמזבח: **נטלו את המגרפות.** יעים להסיר את הדשן ולפנותו לתפוח: **את הצינורות.** מזלגות להסיר את האברים: **ועלו לראש המזבח.** וקודם תרומת הדשן לא היו יכולים לעשות לפי שצריך להרים תרומת הדשן קודם שיפנו את הדשן לתפוח: **האברים והפדרים** [כא] **והחלבים שלא נתעכלו מבערב.** שלא נשרפו ונעשו דשן: [כב] **סולקין אותן לצידי מזבח.** כמו מסלקין לצידי מזבח: **סודרן בכבש.** כדי שלא יפסלו בלינה שאין יכולין להקטירן עד לאחר שיקטירו אברי תמיד ואם לא (י) סודרן על המזבח היו נפסלין בלינה ואמרינן בזבחים בפ' המזבח (דף פז.) דאין לינה במזבח וכבש הרי הוא כמזבח לכל דבר. ו צדי מזבח נראה לרבי מקום שהוא פנוי ואם אין (מן) הצדדין מחזיקין סודרין אותם בסובב או על גבי הכבש. ולאחר שיסדרו את המערכות יחזירו את האברים על המערכה ויציתו בה האור: **החלו.** התחילו לעלות את האפר על גבי התפוח: **באמצע** [כג] **מזבח פעמים היה עליו שלש מאות כור: תפוח.** צבור האפר שבאמצע המזבח שהיו (פ) שורפין אפר על גבי מערכה ומעלין אותם(ע) שם וזהו נויו של מזבח. והוא נקרא תפוח על שם שהיה עגול כתפוח וחבירו במסכת עבודה זרה (דף נה.) אף על פי שנוטל בידו ונותן לתפוח צבור הענבים שבתוך הגת קרי תפוח. וכשהיה [כד] רבה כל כך שלא היו יכולין לסדר המערכות כדאמרינן לקמן [כט.] וראשי גיזרין הפנימיות נוגעים בתפוח היו מוציאין אותם(ע) לחוץ כדכתיב והוציא את הדשן אל מחוץ למחנה (ויקרא ו): **וברגלים לא היו מדשנין אותו.** כמו ודשנו את המזבח (במדבר ד). לא היו מוציאין אותו חוץ מן המזבח אף על פי שמזיק להם הדשן בסידור המערכה: **מפני שהוא נוי למזבח.** כשיש עליו דשן הרבה כדאמרן בעלמא (פסחים דף סה:) שבח הוא לבני אהרן שמהלכין עד ארכובותיהם בדם כך שבח כשיש עליו דשן הרבה ונראה שלא עומד המזבח בטל: לא

עין משפט
נר מצוה

ל א מיי' פ"ב מהלכות תמידין הל' יב:

לא ב מיי' פ"א מהל' בית הבחירה הלכה ט:

לב ג מיי' פ"א מהל' תמידין הל' ג:

א ד מיי' פ"ב שם הל' יג:

הגהות הב"ח

(א) במשנה את הגחלים אילך ואילך חותה: (ב) מפרש ד"ה לא היו שומעין וכו' את הקול וכו' אמר נמי ולא היו וכו' עד שהיו שומעין וכו' שלא יפסלו מימיו: (ג) ד"ה ופינה וכו' והכא בעינן דשן ומשום הכי בעינן הכא מאוכלות: (ד) ד"ה והולך במזרחו וכו' כעשר אמות עזרה אינו מן הכבש ועדיין רחוק הוא מן המזבח עשרים אמה דשלשים אמות היה הכבש תופס בקרקע עזרה אליבא דמ"ד היה לו יסוד למזבח וקרן דרומית מזרחית לבד לא היה וכו' לא היה לו יסוד ליתן דמים וכו' בקרקע עזרה שלשים ואחת כצ"ל: (ה) ד"ה צבר וכו' דייקינן והשליך אותו אצל המזבח קדמה וקים להו לרבנן דלא מיקרי השלכה פחות מכ' אמות ועולת העוף היא נעשית כצ"ל ותיבות דכתיב במוראה ונוצה ותיבות ושיעור ח' אמות נמחק: (ו) ד"ה ומי הוו וכו' אכסדראות בעזרה כצ"ל ותיבת כו' נמחק: (ז) ד"ה והתניא מנין וכו' דבר הקרב גבי מזבח: (ח) במשנה ואם אין הצדדין מחזיקים: (ט) שם פעמים שהיה עליו: (י) מפרש ד"ה מיד רצו וכו' הואיל והורשו לקדש: (כ) ד"ה סודרן בכבש וכו' ואם לא שהיו סודרין אותן על המזבח וכו' נראה לרבי הס"ד ואח"כ מ"ה על צדי המזבח מקום שהוא פנוי ואם אין הצדדין כצ"ל ותיבת מן נמחק:

שיטה מקובצת

א] עד ששומעין קול תיבת שהיו נמחק: ב] תיבת עת נמחק: ג] המזבח ופינה את הגחלים אילך ואילך וחותה תיבת הילך נמחק: ד] הפנימיות וירד: ה] תיבות והם רצים ובאים בס"א אינו מיהו בזבחים (דף כ ע"א) איתא: ו] מבערב סונקין אותן אות ל' נמחק: ז] אין הצדדים מחזיקין: ח] ועל הכבש כו' גבי התפוח ותפוח: ט] עליו שלש מאות אות כ' נמחק: י] עד ששומעין את קול תיבת שהיו ואות ה' נמחק: יא] עד ששומעין תיבת שהיו נמחק: יב] הכיור מפרש אות ו' נמחק: יג] דשן דהא דבעינן הכא מאוכלות משום אות ו' נמחק: יד] אמות דקרקע עזרה אינו מן הכבש ותיבת רגל ל"ש ונמחק: טו] מן תיבת והלך עד תיבת אליבא דמ"ד נרשם על כל תיבה קו למעלה להורות כי לפ"ד ראוי למחקו: טז] היה לו יסוד למזבח כלל בקרן דרומית אות ה' ו' נמחק על תיבות לא היה לה יסוד נרשם על כל תיבה קו למעלה להורות כי לפ"ד ראוי למחקו: יז] בזבחים איכא מ"ד לא היה לו יסוד תיבות יש אומרים ל"ש ואות ה' ס' נמחק: יח] תיבת עוד נמחק: יט] הכבש ונתקרב אצלם תיבת או נמחק: כ] עבודה ס"א יש להם ללכת: כא] (והפדרים והחלבים שלא אות ו' נמחק): כב] דשן סונקין אות ל' נמחק: כג] באמצע המזבח ופעמים שהיו: כד] וכשהיה רב כל אות ה' נמחק:

פי' הרא"ש

קול העץ שעשה בן קטין מוכני לכיור. לשקע בגלגל את הכיור לתוך בור הגולה שלא יפסלו מימיו בלינה. ובפ"ב דזבחים [כא:] פליגי אם היה קול השיקוע שהיה משקע לתוך הבור אחר שקדש ידיו ורגליו כדי שלא יפסלו מימיו בעמוד השחר או קול העלאה שהיה מעלהו לקדש ידיו ורגליו: את המאוכלות הפנימי'. הקרובה להיות דשן: הפך פניו לצפון. כנגד המזבח: [גמ'] ומי הוה אכסדרא במערב בעזרה. דס"ד של עץ היה: **באכסדרא** של בנין. על עמודי אבנים עשו כיפות של אבנים: להחם חמין. ללוש את הסולת:

הדרן עלך בשלשה מקומות

ראוהו אחיו שירד. מן המזבח: המגריפה. לצבור את האפר לתפוח: ואת הצינורות. מזלגות להפך בהן האברים: סונקין אותן. מסלקין לצדדין נו"ן ולמ"ד מתחלפות אל פשטתם [ש"א כ"ז י'] כמו אן פשטתם נשכה [נחמיה י"ג ז] כמו לשכה. וחבירו במסכת מקוואות [פ"ב מ"ו] המסנק את הטיט לצדדין: לצדי המזבח. אצל המערכה: על גג הסובב. אם אין הכבש מחזיק: החלו מעלין באפר. אחר שיסלקו את האברים משם הי' מעלין כל האפר: ע"ג תפוח. הוא צבור גדול של אפר שהיה באמצע המזבח והיה אפר מתקבץ שם (כל זה שמש מקום לסדר את המערכה) כל דבר מקובץ וגבוה נקרא תפוח ובנדה [דף מז: תפוח יש למעלה מאותו מקום]: מפני שהוא נוי למזבח. שהוא סימן לריבוי הקרבנות:

מסורת הש"ס

א) זבחים סד. יומא מג:, ב) [צ"ל וירד כ"א במשנה], ג) ב"ק קיא. מנחות מט. פסחים נח: יומא לג:, ד) ג"ז שם כתובות קו: [ב"מ נה. זבחים קג. בכל המקומות האלו איתא רבא], ה) זבחים כ., ו) במשנה הגי' סונקין, ז) חולין ל:, ח) בעשר אמות כצ"ל יעב"ץ, ט) [ויקרא ו], י) [עי' יומא מג:], כ) רש"ק מ"ז, ל) [תמורה לד.], מ) כ"א ובשאר ח' אמות היינו דהמזבח היה רחוק מן הכבש ח' אמות משני צדדים, נ) עי' תוי"ט, ס) גורפין, ע) [אותו יעב"ץ], פ) מסיגרת לשון רבינו משמע דמפרש דהאי דתנן וברגלים לא היו מדשנין אותם ר"ל דלא היו מדשנין אותו ברגלים רק בידיים וע"י מגרפות וזה דבר פלא ואין לשון המשנה סובל פירוש זה וצ"ע.

תורה אור השלם

1. לֹא תִטַּע לְךָ אֲשֵׁרָה כָּל עֵץ אֵצֶל מִזְבַּח יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה לָּךְ: דברים טז כא

2. וְהָאֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ תּוּקַד בּוֹ לֹא תִכְבֶּה וּבִעֵר עָלֶיהָ הַכֹּהֵן עֵצִים בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר וְעָרַךְ עָלֶיהָ הָעֹלָה וְהִקְטִיר עָלֶיהָ חֶלְבֵי הַשְּׁלָמִים: ויקרא ו ה

רבינו גרשום

המזרח: ואלו. באכסדרא דרך המערב לפי שכל העזרה מד' רוחותיה בנויה באכסדרא על גבי עמודים ומקורה אבל באמצע במקום המזבח והכבש ומקום שחיטה לא היתה מקורה: היו בודקין והולכין. שיהו כל כלי העזרה שמורים יפה וכך הולכין ובודקין אלו מיכן ואלו מיכן: עד שהגיעו למקום עושה חביתין. שם הגיעו אלו לאלו ואמרו שלום הכל שלום כלומר שלום שהכל מצאנו בשלום כל הכלים במקומן: העמידו בית עושה חביתין. והקיצום כדי שיעשו חביתין ואח"כ מי שזכה לתרום כו': לא היו רואין אותו. שהלך לתרום שלא הלך אדם עמו ולא שומעין קולו לא היו יודעין מה הוא עושה עד ששומעין קול העץ: מוכני. הגלגל שהיה מֵעִיק כשמושכו לקדש ידיו ממנו: והן. הכהנים שבבית המוקד אומרים הגיע עת כבר הגיע התורם לכיור: וחתה מן המאוכלות הפנימיות. זהו תרומת הדשן: צבר את הגחלים. היינו אותן המאוכלות הרמת הדשן: מקום שנותנין מוראת העוף כו'. היינו ושמו אצל המזבח: המגרפות. עשוי כאותו עץ מלא שינים שמושכין בו החציר: החלו מעלין באפר. במגרפות על גבי תפוח מקבצין אותן ועושין אותו עגול כתפוח וככובע מפני שהוא נוי למזבח שידשנוהו פ) בידם במגרפות ולא ברגלים ושוב מוציאין אותו הכל לחוץ להר המשחה: מימיו לא נתעצל כו'. ומי הוו אכסדרה בעזרה האי דפריך קס"ד דבאכסדרא עמודים של עץ מיירי: והתניא ר' אלעזר אומר כו'. שנאמר לא תטע לך אשרה (כל עץ) בכל מקום וכל עץ בעלמא אצל מזבח לא ליהוי הכי משמע קרא: אמר רב חסדא באכסדרה של בנין. של עמודים אבנים לא אסרה תורה: **סליק**

פי' הראב"ד

בסמוך להם מלמטה שלא היה הפסק ביניהם אלא תקרה והאי דכתיב בעבודתם שלא היו עם הכהנים במחיצה אחת אלא שהכהנים מלמעלה והלוים מלמטה. אחד פתוח לחול חוץ לעזרה להר הבית כלפי צפון שפשפש כמו שער קטן היה לו לאותו שער הפתוח לעזרה שבו נכנסין לבלוש את העזרה לחפש בכל בקר ובקר אם היה שם כל הכלים כמו שהניחם אמש כדגימא לקמן והואיל ששני שערים היו צריך שני שומרים ולקמן משמע גבי פשפש של היכל שהיה עומד מצד שער הגדול שהיו נכנסין באותו להתא שבצד ההיכל כדבעי למימר לקמן ולא בתוך שער הגדול של היכל היה לפיכך בכאן היו כמו כן שמצד שער הגדול של בית המוקד הפתוח לעזרה היה עומד אותו פשפש ומתוך הפשפש היו נכנסין לעזרה וסוגרין שער הגדול בבריח ומנעול כמו שהיו עושים גם לשער ההיכל אלא שעיקר של זה הפשפש לא נתקן בעבור זה הדבר לא בשביל לבלוש את העזרה כיון דגבי הדדי הוה קיימי הני שערים דה"ל זה כנגד זה היו עומדים ודוי להכא דזה שהיה שומר לאחד השערים היה יכול לשמור את שער האחרים מיהא יש לנו לומר שהשומר היה שומר את השער החיצון ולא את השער הפנימית מדקתני במסכת מדות בן לוי היה ישן מבחוץ דהיינו חוץ לבית המוקד וא"ת היכי הוה ס"ד למימר דלבעו הנך שני שערים שני שומרים דכיון שזה שער החיצון היה משומר ע"י בן לוי וכהן הרי מאי איכא למיחש טפי לשער הפנימי כיון שלפנים השער החיצון דהיינו בית המוקד עצמו לא היה תשמיש אלא לכהנים לבד כדאמרן כבר שלא היו ישנים בתוכן י"ל דמתחילה הוה ס"ד למיחש דילמא איכא אינשי דלא מעלי שיכנוס לבית המוקד קודם נעילת שער בית המוקד ועכשיו אם לא היה שומר גם לפתחי העזרה היה נכנס לשם עד שלא היו מרגישין אלו שאצל השער וכן אם היה שומר אצל שער הפנימי אז אם יהיה בן לוי רחוק ממנו כי לוי היה צריך להיות בו בחוץ ואגב גררא נמי נפק' ההיא דמדות דקתני בן לוי ישן לו בחוץ דהיכי קתני שהי' ישן הרי היה צריך לשמור ולא לישן ובשלמא גבי נועל דקתני התם דנתן לו כסותו עליה וישן לו דלא תקשי לן האיך ישן הלא היה צריך לשמור דהתם אותו נעול לא היה מן השומרים אלא מזקני של בית אב כדקתני התם שבידם היו מפתחות העזרה אלא בן לוי קשה האיך היה ישן ע"כ איכא למימר דסבירא ליה ה"פ ובן לוי ישן מבחוץ בשעה שזה נועלו כי כל זמן שלא הגיע זמן הנעילה היה בן לוי ישן מפני שלא היה צריך לשמור אלא לאחר זמן הנעילה וכשהיה מגיע זמן הנעילה אז היה זה הכהן ויעל מקיץ את בן לוי משנתו והיה הוא שומר מבחוץ ופרחי כהונה מבפנים וזה הנועל היה ישן כשאר בית אב. ואין לפרש דבן לוי ישן מבחוץ אפילו לאחר כשהיה נועל דא"כ מי היה שומר אי פרחי כהונה והא אנן כהנים ולוים בעי: דוי הוא מלשון הבטה כדאמר בפ' במה מדליקין רבא חזייה לאביי דהוה דוי למזרח ובדוכתא טובא איכא בהאי לישנא: גיזרתא דאצטוותא פי' אבנים חתוכות יוצאות כותל הלשכה מסביב ועשוין כמין כסאות ואצטבאות והן סטיו והיינו דאצטוות' דסלקי מסטיו זה לסטיו זה אחר שלמעלה הימנה. שהיו דומין למעלות הכבש זו למעלה מזו וקס"ד השתא דלאחר שבנו האבני' במקדש היו מחתכין אותן והיינו דקא פריך מי הוה האבנים חתוכות במקדש והא כתיב אבן שלמה נבנה. אמר אביי והאי במקדש לא מסתתין אותן אלא מתקנם מחוץ למקדש ומיית' אבני זוטרת' ואבני רברבתא ומניח הגדולות למטה וקטנות מעליהן ואותן שמתחת היו עושין כמין כסא וקובעין אותו כך בחומת הלשכה ועליהן היו ישנים אבל קשה לי לפ"ז הפירוש דהיינו הוה משמע דסבירא ליה בס"ד למימר לאחר שנבנה החומה היו חותכין בעובי החומה לעשות אצטבאות וזה תמה האיך היה יכול להיות זה דא"כ החומה תלוי מלמעלה כנגד הפגם שפגמו בה לפיכך נראה דהכי ס"ד שהאבנים היו חותכין מתחילה מתוכה כעין פגם כזה 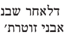 ואין אנו צריכין לומר שבחומה היו חותכין אלא אפי' עשו מתחילה קודם בנין החומה ולא בתוך החומה [ומקשה והא אסור לעשות כן דהא כתיב אבן שלמה וגו' ולא משום הנפת ברזל אסור דהא אפי' ע"י שמיר היה אסור לעשות פנימה כדפרישית אלא באבנים זוטרתא ואבני רברבתא ולעולם באבנים שלמות בנוי התם: דלא מטו למעבד עבודה פי' שעדיין קטנים היו שומרים שלא הגיעו לעבודה עדיין שלא היה להם ב' שערות קרי להו רובים כמו רביה והכא דקרי להו פרחי כהונה דהיינו דמיירי דכבר הגיע לעבודה ובפ"ק דחולין פליגי בה רבנן ור' מאימתי כשר לעבודה: חמשה על חמשה. שערי הר הבית מחומת ירושלים ועד חומת הר הבית

[א]לא נתעצל הכהן מלהוציא את הדשן [ב]החלו מעלין בגזירין לסדר את המערכה וכי כל העצים כשרין למערכה הן [ג]כל העצים כשרין למערכה חוץ משל גפן ושל זית אבל באלו היו רגילין במרביות של תאנה [א] של אגוז ושל עץ שמן [ד]סידר את המערכה גדולה מזרחה וחזיתה מזרחה וראשי גזירין הפנימים היו נוגעין בתפוח וריוח היה בין הגזירים שהיו מציתים את האליתא משם [א][ה]בררו משם עצי תאנה יפים [ב] סידר את המערכה שניה לקטורת [ג] כנגד (א) מערבית דרומית משוך מן הקרן כלפי צפון ארבע אמות בעומד חמש סאין גחלים ובשבת בעומד שמונה סאין גחלים ששם היו נותנים שני בזיכי לבונה של לחם הפנים [ו]האברים והפדרים שלא (היו) נתעכלו מבערב מחזירין אותן למערכה והציתו שתי מערכות באש [ז]ירדו ובאו להם ללשכת הגזית:

גמ' אמר רבא גוזמא [ב]השקו את התמיד בכוס של זהב אמר רבא גוזמא [ג]אמר רבי אמי דברה תורה לשון הבאי דברו נביאים לשון הבאי דברו חכמים לשון הבאי דברה תורה לשון הבאי דכתיב [1]ערים גדולות ובצורות בשמים בשמים ס"ד אלא גוזמא דברו [ד] חכמים לשון הבאי הא דאמרן תפוח והשקו את התמיד בכוס של זהב דברו נביאים לשון הבאי דכתיב [ד][2](וכל עם הארץ) מחללים בחלילים וגו' ותבקע הארץ לקולם [ה]אמר רבי [ה] [ו]ינאי בר נחמני אמר שמואל בשלשה מקומות דברו חכמים בלשון הבאי ואלו הן תפוח גפן ופרכת לאפוקי מדרבא דתנן השקו את התמיד בכוס של זהב ואמר רבא גוזמא קא משמע לן הני אין [ו] התם לא [ז]אין עניות במקום עשירות תפוח הא דאמרן גפן [ז] [ח]דתניא [ט]גפן זהב היתה עומדת על פתח ההיכל ומודלה על גבי כלונסות וכל מי שמתנדב עלה

או

לא נתעצל כהן מלהוציא את הדשן. אע"ג דנוי הוא למזבח כשיש עליו דשן הרבה אפ"ה כשהגיע העת לפנות את הדשן לא נתעצל [ח] כהן להוציא את הדשן מי שמוטל עליו לעשות: **החלו מעלין בגזירין.** לאחר שהסירו האפר ונתנוהו לתפוח שבאמצע המזבח והיה מקום המערכה פנוי לקח גזרי עצים חתוכין ובדוקין ממום דאמרינן[י] כל עץ שנמצא בו תולעת פסול לגבי המזבח: והשתא שואל ומשיב לעצמו **וכי כל העצים כשרים הן: כל העצים כשרים.** כלומר רוב עצים כשרים: **חוץ משל זית ושל גפן.** בגמ'[כ] מפרש טעמא: **ואף על פי שרוב עצים כשרים באלו רגילין במורביות.** חריות וענפים לפי ששורפים יותר ואין מעלין עשן אבל אילנות זקנים אינן נוחין לישרף כמו אילנות בחורים א"נ לית בהו קשרים בבחורים כמו בזקנים: **עצי שמן.** עצים שדולקין כמו נר: **סידר את המערכה גדולה.** אותו שזוכה בתרומת הדשן כדמוכח ביומא (דף כב.) דתנן[ל] התם מי שזוכה בתרומת הדשן יזכה בסידור מערכה ובשני גזירין והא דקתני לעיל החלו מעלין בגזירין הם מסייעין לו שהיו מעלים את העצים והוא היה מסדרן: **מזרחה.** כלפי מזרח היה מסדר שהרי התפוח היה באמצע המזבח והוא לא היה מסדר העצים בצד מזבח הפנימי מערבית אלא ברוח מזרחית של המזבח דרך ביאתו למזבח: **וחזיתה למזרחה.** מראה היה עושה למערכה כמין חלון גבי מזרח שתהא הרוח מנשבת בו. הרוח בא דרך שער מזרח ומנשב שם: **וראשי הגיזרין.** העצים הפנימים נוגעין בתפוח שהוא באמצע המזבח: **וריוח היה בין הגזירים.** בין סידרי העצים היו [ט] (העצים) מניחין ריוח: **שהיו מליתין האליתא.** עצים דקין משם דרך אותו ריוח ונדלקים הגדולים על ידי הקטנים. והאי אליתא נפקא לן (יומא דף כד:) מוערכו עצים על האש[מ] דהכי קאמר ונתנו בני אהרן הכהנים אש על המזבח ואח"כ וערכו עצים דקין על האש: **בררו משם עצי תאנים יפים.** לפי שהיו צריכים עכשיו לגחלים וליאש על המזבח הפנימי ולהקטיר שם קטרת היו בוררים יפים שיעשו גחלים טובים ולא אפר: **המערכה.** של קטרת אחר סידור מערכה גדולה כדמוכח ביומא בשמעתיה דאביי] (לג.). וביומא [מה.] מפיק דבעינן שתי מערכות אחת לאברים ואחת לקטרת ותרווייהו על המזבח החיצון דקאמרינן על מוקדה [ויקרא ו] זו מערכה גדולה והאש על המזבח תוקד בו [שם] זו מערכה שניה של קטרת: **כנגד קרן דרומית מערבית.** של מזבח החיצון ומשוך לצד צפון להרחיקו מן הקרן ד' אמות דקסבר האי תנא כוליה מזבח בצפון[נ] ואין מן המזבח נגד הפתח אלא חמש אמות שהרי ההיכל ממולע ועומד באמצע העזרה וי' אמות פתחו של היכל יש מאותן עשר אמות חמש מן הדרום וחמש מן הצפון הרי חמש אמות מן המזבח נגד חמש אמות צפונית פתחו של היכל וארבע אמות שרוצה להרחיק מן (ב) הקרן[ס] מערבית ורוצה להמשיך אותו [יא] על קרן דרומית לפי שבאותן ארבע אמות אי אתה יכול לסדר המערכה לפי שהם אמה יסוד ואמה סובב ואמה קרנות ואמה הילוך רגלי כהנים סביב המערכה דקודם שתבא אצל המערכה שתוכל לסדר המערכה כלפי המזבח ארבע אמות ולימדך שבאמה חמישית תסדר שגם אותה האמה עדיין היא נגד הפתח שאם תרחיק יותר מאותה אמה ותקרב יותר לצד צפון כגון באמה ששית או שביעית תו ליכא פתח ואנן בעינן שיעשה המערכה נגד פתח ההיכל [יב] דגמרו מגחלים של יום הכיפורים שנוטלין מן המזבח החיצון ובאותו צד שהוא לפני ה' דהיינו בקרן מערבית דכתיב[ע] ולקח מלא המחתה גחלי אש מעל המזבח מלפני ה' ואמרינן (יומא דף מה:) איזהו מזבח שמקצתו לפני ה' ואין כולו לפני ה' הוי אומר זה המזבח החיצון וכתיב ביה לפני ה' דכל הנוטל [יג] (ג) מחיצון מבחוץ ליתן פנימי בפנים אין נוטל אלא בסמוך שאין לפנים [יד] סמוך הימנו בצד שהוא כנגד הפתח שאין קרוב לפתח יותר מאותו הצד: **בעומד ה' סאין גחלים.** לפי אומד חמש סאין גחלים היו נותנין שם עצים כך שיעורו לחתות בתוכו בראש המזבח כשהוא חול מחתה של ארבעה קבין ברווח ולכך צריך שני כלים לפי שלא היה חותה בשל זהב כדאמר ביומא (דף מד:) שהתורה חסה על ממונן של ישראל ובכלי של כסף שהיה חותה לא היה יכול להכניס הגחלים בפנים דגנאי הוא להכניס כלי כסף בפנים שאין עניות במקום עשירות וגם צריך שיהא אותו שמכניס בפנים קטן יותר (ד) לפי שלא היה יכול לערות אותו של כסף בשל זהב שלא יפלו מן הגחלים לארץ הילכך חותה בשל ארבע קבין ומערה בשל שלשה קבין והיינו דתנן לקמן [לג.] נתפזר ממנו כקב גחלים מכבדן לאמה וצריך להכניס כלי מלא בפנים דכתיב (ויקרא טז) ולקח מלא המחתה גחלי אש וגו': **ובשבת.** שצריך להקטיר באותו מערכה שני בזיכי לבונה מוסיפין שלש סאין בעומד שמונה סאין: **ששם נותנין בזיכי לבונה.** ולהקטיר הבזיכין [טו] במערכה גדולה א"א דמפרשינן בזבחים [טז] (דף נח:) דכל הנוטל בפנים ליתנן בחוץ אינו נותן אלא בסמוך שאין לפנים [יז] הימנו וגמרינן משירים והכי פי' כל דבר הניטל מבפנים כגון בזיכי לבונה כדי לתת על המזבח החיצון אינו נותן על מזבח החיצון אלא באותה קרן שהוא סמוך לפנים שאין לו קרן סמוך יותר ממנו וטעמא מאי דגמרינן משירים שירי דמים הפנימים שניתנין על יסוד מערבית כדכתיב[פ] אל יסוד מזבח (החיצון) העולה אשר פתח אהל מועד: **האברים והפדרים שלא נתעכלו מבערב.** שאמרנו למעלה[צ] שהם סדורים על הכבש מחזירין למערכה נראה לי (ה) לאחר שהקטירו אברי תמיד דאין שום דבר יכולין להקטיר במערכה זו קודם אברי התמיד דכתיב (ויקרא ו) וערך עליה העולה עולה ראשונה ובמסכת יומא[ק] אמרינן מנין לאברים ופדרים שלא נתעכלו מבערב שסודרין אותן ע"ג האש כדי שלא יפסלו בלינה ואחר מערכה גדולה יסדרם ויקטירם שנאמר (שם) אשר תאכל האש את העולה על המזבח כלומר דבר שהתחיל האש לאכול מבערב העולה על המזבח [ר] שם אותו על העולה אברי תמיד על המזבח במערבו[ש] שלו בסוף פרק טרף בקלפי (יומא מה.). וביומא מפרש בשמעתיה דאביי (דף לג.) דלאחר שסידרו שתי מערכות בא עוד אותו כהן שזכה שסידר את המערכה ומסדר שני גיזרי עצים דאמרינן מי שזוכה בתרומת הדשן יזכה בסידור מערכה ובשני גיזרי עצים ואחר סידור שני גיזרי עצים ודישון מזבח הזהב והטבת ה' נרות ודם התמיד כו' כדרך שהם סדורין לשם הם נעשים: **הליתו שתי מערכות באש.** לאחר שסידרו שני גיזרי עצים: **ירדו ובאו להם ללשכת הגזית.** שהיא קרובה לעזרה להטיל פייסות. וטעמא כאשר פירשתי לעיל[ת] שלא היו יכולין לפייס בעזרה לכך צריכים ללכת ללשכת הגזית שהיא חציה קדש וחציה חול ומפיסין במקום המקודש דכתיב בבית אלהים נהלך ברגש (תהלים נה): **גמ' אמר רבא גוזמא.** אשלש מאות כור כלומר מילתא בעלמא הוא [יח] (ו) דקאי ולאו דוקא דמעולם לא הגיע לשלש מאות כור דמקום המערכה לא היתה יכולה להחזיק שלש מאות כור: **השקו את התמיד בכוס של זהב.** משנה היא לקמן שמשקין את התמיד כדי שיהא נוח להפשיט. ומשום גוזמא נקט הא: **דברה תורה לשון הבאי.** כאדם שרוצה לחזק דבריו: **אבל התם אין עניות במקום עשירות.** ולא גוזמא דכל מעשיהם בעושר ובשררה: **גפן של זהב היתה עומדת על ראש[יט] ההיכל.** דבר של זהב העשוי כמין גפן ומודלה על גבי כלונסות של ארז כעין דליות של גפן מגביהין אותה על גבי עמודין של ארז ולא עברו אלא תטע לך אשרה כל עץ (דברים טז) דזה אינו בנין: **וכל מי שמתנדב עלה**

או

מסורת הש"ס

א) זבחים נח., ב) לקמן ל., ג) [חולין צ:], ד) [נ"ל ויעלו כל העם אחריו והעם], ה) חולין צ:, ו) [נ"א יצחק], ז) [שבת קב: וש"נ], ח) [נ"ל דתנן], ט) מדות לו. [פ"ג מ"ח], י) [מדות לה.], כ) [ע"ב], ל) [נ"ל דתניא], מ) [ויקרא א], נ) [עי' זבחים נח.], ס) נ"א דרומית מערבית ורוצה להמשיך אותו על קרן צפונית לפי שבאותן כו', ע) [ויקרא טז], פ) [ויקרא ד], צ) [כח: ד"ה סודרן], ק) [דף מה.], ר) שם אותו אחר אברי, ש) [במערכה רש"ם], ת) [כו. ד"ה זכה], א) אולי צ"ל וכ' חדרים ששמם אסופים כמו כן ד' שומרים היו שנים בכל אחד וכו', ב) נראה דצ"ל שד' היו במקום אחד ועוד בשני מקומות היו ד' וכו', ג) [צ"ל ובער עליה הכהן עלים].

תורה אור השלם

1. אָנָה אֲנַחְנוּ עֹלִים אַחֵינוּ הֵמַסּוּ אֶת לְבָבֵנוּ לֵאמֹר עַם גָּדוֹל וָרָם מִמֶּנּוּ עָרִים גְּדֹלֹת וּבְצוּרֹת בַּשָּׁמָיִם וְגַם בְּנֵי עֲנָקִים רָאִינוּ שָׁם: דברים א כח
2. וַיַּעֲלוּ כָל הָעָם אַחֲרָיו וְהָעָם מְחַלְּלִים בַּחֲלִלִים וּשְׂמֵחִים שִׂמְחָה גְדוֹלָה וַתִּבָּקַע הָאָרֶץ בְּקוֹלָם: מלכים א א מ

רבינו גרשום

השקו את התמיד בכוס של זהב. כדי שיהא נוח להתפשט עורו. בשל זהב היינו גוזמא: אין עניות במקום עשירות. וברור דשל זהב הוי:

הגהות הב"ח

(א) במשנה כנגד קרן מערבית דרומית: (ב) מפרש ד"ה כנגד קרן וכו' שרוצה להרחיק מן קרן דרומית מערבית ורוצה להמשיך אותו על קרן צפונית לפי וכו' כלפי המזבח יש ארבע: (ג) בא"ד הנוטל מחיצון ליתן בפנימי אין נוטל אלא בסמוך לפנים בצד כצ"ל: (ד) ד"ה בעומד וכו' קטן יותר ולפי: (ה) ד"ה האברים וכו' נראה לי דוקא לאחר: (ו) ד"ה אמר רבא וכו' הוא דקאמר ולאו דוקא:

פי' הראב"ד

היה מחנה ישראל ומחומת הר הבית עד חומת העזרה הוה מחנה לויה ומחומת העזרה ולפנים הוה מחנה שכינה: מבפנים. הר הבית: מבחוץ. לחוץ חומת העזרה ולקמן מפרש מ"ש הכא מבפנים ומ"ש הכא מבחוץ: לשכת הפרוכת. לשכה שהיו בה אורגים הפרוכת. ואמרי לה במתניתא [תנא] פי' אמר רב יהודה דמהאי קרא ילפינן דהכי הוא וא"ת זיל קרי ביה רב הוא שהרי פסוק מלא הוא בדברי הימים הוא זה ומאי קמ"ל י"ל דר"י מסורא קבלה בידו היה דמהאי קרא נפקא לן דבכ"א מקומות היו הלוים שומרים ובשביל כך הוצרכו לתרץ הפסוק לאחר משנתנו מפני שבפסוק משמע בכ"ד מקומות ור' יהודה מסורא שנייה דבכ"א אתא [לאשמעי': לצפונה ליום נר' דהא ליום היינו דאיכא למימר יום שלם כדכתיב ויהי ערב ויהי בקר יום אחד: אלו ב' רוחות צפונה ונגבה היו לעשות שמירה בין ביום ובין בלילה אבל בשאר מקומות לא היה צריך כ"כ לשמור לפ"ז במזרח ובהנך מקומות אחריני לא היו צריכן לשמור אלא בלילה אבל בצפון ונגבה היו צריכין לשמור בין ביום ובין בלילה וטעם וסמך כתב בפתרונו הר' שמואל החסיד ע"ה ז"ל דמהאי קרא על חומותיך ירושלים הפקדתי שומרים כל היום וכל הלילה וגו' א"נ מצינו למימר איפכא דצפונה ונגבה היו שומרים ביום דוקא דכתיב יום למעוטי לילה אבל בשאר מקומות בין ביום [ובין] בלילה ולאסופי י"ל שבשביל כך נקראת אסופי ע"ש שנתוסף על הבנין מן הצד כעין התא ליציע שהיא בנין נמוך אצל גבוה: לפרבר נר' כמו שכתב בפתרונו הר' שמואל ז"ל דפי' האי כלפי בר היינו שהיה עומד בחוץ למקום רגלי בני אדם. השתא א"ל דקס"ד השתא דשני חדרים היו וכל א' וא' שמו אסופי ע"ש שנתוספו בבנין והכא פי' דקרא לאוסופים שנים שנים כלומר לכל חדר וחדר ששמו אסופים היו שני שומרים ומגיד לך הכתוב של אותו צד לנגבה כזה הענין היתה שמירתם שבמקום אחד היו ארבעה ביחד: וכ"ב מקומות היו [א] כ"ב חדרים ששמו אסופי' כן כמו כן ד' היו שנים בכל א' שבין הכל היה מהם שמונה לנגבה ובשביל כך לא אמר לנגבה ח' כמו למזרח מפני שבמזרח היה שמירתם בענין אחר ששה וכן לצפון ד' אבל בנגבה היו חולקים למשמרתם (שדלמא) [ב] היו במקום א' ועדיין בשני מקומות ד' לפי מאי קס"ד השתא ופירושו דהאי קרא אחריני דכתיב לפר בר למערב השתא א"ל הכי פי' הוא כלומר לנגבה היה צריך מחצה האחד של אותו הצד של נגבה לא היו לו מקום שיהיה לפר בר דהיינו כלפי חוץ שאין לשם דריסת רגלי בני אדם כ"כ אבל למערב שהיו בו מקום שהיה עומד לפר בר לא היה צריך כ"כ שומרים אלא כך היה דינה לשמור מצד המערב שבקצה האחד מן המערב היינו למסלת שם היו ד' שומרים ובקצה האחד של מערב שהיה עומד חוץ ממקום דריסת רגלי בני אדם דהיינו לפרבר לשם לא היה כ"א שנים. שבין הכל למערב לא היו כ"א ששה ובזה הענין היו חלוקים בשמירתם ולפרבר דרישיה דקרא דלעיל מני' קא מפרש כמו טעם וגם טעמא דידיה כלומר למה היה צריך לנגבה ח' שומרים היינו שמקצה אחד ד' ובקצה האחד ד' מפני שלא היה בו מקום עומד לפרבר. אבל למערב שהיה לו מקום לפרבר לא היה צריך באותו מקצה של פרבר כ"א ב' שומרים ובקצה אחר ד' שהם ששה בין הכל והיינו דקא פריך כ"ד היו ומשני אביי דה"ק ולאסופים שנים שנים כלומר בשני אסופים לא היה כ"א ב' שומרים בלבד דהיינו אחד לכל חד וחד. ולפ"ז התירוץ יש לנו לפרש הפסוק כך לפרבר למערב כלומר למה היו חולקים אותם ב' לנגבה במקצה האחד לשני מקומות והיינו בשני האסופים [illegible] חולה שהיה לאחד צוותא בעלמא [illegible] רחוקים כולי האי זה מזה הרי היה כל אחד [illegible] צוותא לחבירו אבל אותן ד' של מסלה היו

עין משפט
נר מצוה

ב א מיי' פ"ב מהלכות תמידין ומוספין הל' יד:
ג ב מיי' שם הל' ב:
ד ג מיי' פ"ז מהלכות איסורי מזבח הל' ג:
ה ד מיי' פ"ב מהלכות תמידין ומוספין הל' ז:
ו ה מיי' שם הלכה ח:
ז ו מיי' שם הלכה ה:
ח ז מיי' שם פ"ד הל' א ופ"ו שם הלכה א:

שיטה מקובצת

א] תאנה ושל אגוז: ב] לסדר את אות י' נמחק: ג] לקטורת מכנגד מערבית: ד] דברו הנביאים לשון הבאי דכתיב והעם מחללין בחלילין וגו' ותבקע הארץ לקולם דברו חכמים לשון הבאי הא דאמרן תפוח והשקו התמיד בכוס של זהב אמר תיבות וכל עם הארץ נמחק: ה] רבי שמואל בר תיבת ינאי נמחק: ו] אין אבל התם: ז] גפן דתנן תיבת דתניא נמחק: ח] נתעצל הכהן מלהוציא: ט] היו מניחין תיבת העצים נמחק: י] לאביי הוא מסדר סדר מערכה וביומא: יא] אותו לקרן דרומית תיבת על נמחק: יב] ההיכל דגמרי' מגחלים אות ו' נמחק: יג] הנוטל מבחוץ ליתן בפנים אין תיבות מחיצון פנימי נמחק: יד] לפנים ממנו בצד תיבות סמוך הימנו ל"ש: טו] הבזיכין ובמערכה גדולה: טז] בזבחים ריש פרק קדשי קדשים דכל: יז] לפנים ממנו וגמרינן תיבת הימנו ל"ש: יח] הוא דקאמר תי' דקאי נמחק: יט] ראש פתח ההיכל:

פי' הרא"ש

מלהוציא את הדשן. חוץ למחנה כשהיה רבה על המזבח: גזירין. הם בקיעות גדולות משופות דכתיב [ג] וערך עליה עצים מלמד שטעון שני גזירין: סידר את מערכה גדולה. מקרבה למזרחו של מזבח: וחזיתה. עושה במערכה כמין חלון לצד מזרח כתרגום וירא וחזה לכך קוראין החלון חזות. וי"מ גבוהה כמו [מ"א ז' ד] מחזה אל מחזה: שהיו מציתין את האליתא. הם חריות וקיסמין להבעיר את המערכה: עצי תאנה. לפי שנתקן בה אדם הראשון: לקטורת. ליקח ממנו גחלים להכניסם לפנים על המזבח הזהב להקטיר עליו ולמה צריך מערכה אחרת לגחלים הללו ולא היו לוקחים ממערכה גדולה [ילפינן] בפרק טרף בקלפי [דף מה.] מקרא היא העולה על מוקדה על המזבח כל הלילה זו מערכה גדולה. ואש המזבח תוקד בו זו מערכה שניה של קטורת: בנגד קרן מערבית דרומית. שהיא סמוך לכבש דכתיב בקטורת יוה"כ ולקח מלא המחתה גחלי אש מעל המזבח מלפני ה' כלומר מקום שהוא סמוך לפני ה' ומיניה ילפינן קטורת דעולת תמיד: משוך מן הקרן כלפי צפון. ד' אמות מפרש בפרק קדשי קדשים [דף נח.] דסבר האי תנא דכולו המזבח בצפון עזרה קאי והיה סוף המזבח כנגד חציו של פתח ההיכל ופתח היה ה' אמות בצפון וה' אמות בדרום. וד' אמות שמרחיק מן הקרן הם אמה יסוד ואמה רוחב ואמה קרן ואמה מקום הילוך רגלי הכהנים נשאר עדיין אמה כנגד הפתח ואם היה מרחיק יותר לא הוה לפני ה': ובאומד ה' סאין. היה נותן שם עצים שהיה אומד בדעתו כשישרפו שישארו שם ה' סאין גחלים כדי שיוכל לחתות מהן ברווח סאה גחלים: ובשבת מרבה עצים שישאר באומד שמונה סאין. כדי שישארו גחלים להקטיר עליו שני בזיכי לבונה: מחזירין אותן. מצד המזבח ומן הכבש ומן הסובב על המערכה ואין בזה משום שלא יהיה דבר קודם לתמיד של שחר דהיינו דוקא בקרבן שיקרב היום: גמ' אמר רבא גוזמא. הא דקתני פעמים יש עליו כשלש מאות כור דבר גוזמא היא כאדם הרואה דבר גדול מגזם בשפתיו יתר לומר יותר מה שהוא: השקו את התמיד. קודם השחיטה כדי שיהא נוח להפשיטו: לשון הבאי. כהדיוט שאינו מדקדק בדבריו לכוין האמת: ור' יצחק בר נחמני לא חשיב השקו את התמיד בכוס של זהב דאין עניות במקום עשירות: גפן של זהב. עשוייה כמין דלית של גפן. ובירושלמי מפרש ששלמה בחכמתו נטע גפן של זהב והיא מוציאה פירות של זהב בכל שנה והוא זהב פרווים. ובבית שני עשו כמין דלית של גפן:

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ה. וגשל, © כל הזכויות שמורות

או גרגיר או אשכול מביא ותולה בה אמר ר' אלעזר ברבי צדוק מעשה היה ונמנו עליה שלש מאות כהנים לפנותה פרוכת א)דתנן רבן שמעון בן גמליאל אומר משום רבי שמעון א]הסגן אפרוכת עביה טפח על שבעים ושנים נימין ב) נארגת ועל כל נימה ונימה עשרים וארבעה חוטין ארכה ארבעים אמה ורחבה עשרים אמה ומשמונים ושתים ב] ריבוא (א) נעשית ושתים עושין בכל שנה ושנה ושלש מאות כהנים מטבילין אותה: החלו מעלין בגזירין לסדר את המערכה ג] [וכו'] חוץ משל זית ומשל גפן [וכו']: הני מ"ט ד] רב פפא אמר ג)משום דקטרי רב אחא בר יעקב אמר משום ישוב דארץ ישראל ה] מיתיבי [1]על העצים אשר על האש עצים הנתוכים להיות אש ומאי ניהו דוקרי ו] שפוד דלא קטרי ואזלי מקטר מתוכו ז] וכי כל העצים כשרים למערכה הן כל העצים כשרים חוץ מן זית וגפן אבל באלו היו רגילין במרביות של תאנה ושל אגוז ושל עץ שמן רבי אליעזר מוסיף אף של מייש ושל אלון ושל דקל ושל חרוב ושל שקמה בשלמא למאן דאמר משום דקטרי בהא קמיפלגי דמר סבר אף על גב דלא קטרי מגואי כיון דקטרי מבראי לא מייתינן ומר סבר כיון דלא קטרי מגואי אע"ג דמבראי קטרי מייתינן אלא למאן דאמר משום ישוב דארץ ישראל דקל מי לית ביה משום ישוב דארץ ישראל אמר לך וליטעמיך תאנה לית בה משום ישוב דארץ ישראל אלא מאי אית לך למימר בתאנה דלא עבידא פירא דקל נמי בדלא עביד פירא ומי איכא תאנה דלא עבדא פירא אין ח]כדרחבה דאמר רחבה מייתי תאיני חיורתא

ושייפי

או גרגיר או אשכול. של זהב מביא ותולה בה: **שלש מאות כהנים לפנותה.** גוזמא היא דאם היתה טעונה כל כך שצריכה שלש מאות כהנים לפנותה תשבר וכל כך לא היו ממתינים: **פרוכת עוביה טפח ועל שבעים ושתים נימין.** לייצ"ש נארגת: **ועל כל נימא ונימא עשרים וארבע חוטין.** שזורין מחוברין יחד. וביומא (דף עא:) נפקא לן מקרא דכל חוט כפול ששה כל מקום שנאמר שש ללמדך שיהא החוט כפול ששה: **ארכה ארבעים אמות.** גובה הפרוכת ארבעים אמה ורחבה עשרים אמה להבדיל בין ההיכל לקדשי קדשים כדכתיב (שמות כו) והבדילה הפרוכת לכם בין הקדש ובין קדש הקדשים וכדמוכח בתוספתא ד) דבאותו פרוכת שפרוסה שמה מיירי וחלל ההיכל כלומר וגובהו היה ארבעים אמה כדמוכח במסכת מדות (דף לז.) שגובה ההיכל ארבעים ורחבו עשרים: **ומשמונים ושתים ריבוא** ט] **היתה נעשית.** נערות שלא באו עדיין לכלל נדות מתעסקות בה שרוצים לעסוק בה בטהרה וכדאמרינן בעלמא ה) נשים האורגות בפרוכת נוטלות שכרן מתרומת הלשכה: **ושתים עושים בכל שנה ושנה.** שצריך ב' פרוכות כנגד אמה טרקסין שבבית שני לא יכלו לעשות אמה טרקסין כדמוכח בבבא בתרא בתחלתו (דף ג.) לכך עשו שתי פרוכות ותופסין השתי פרוכות י] אמה שהיו מתעסקין ו) בכל שנה ונוטלין אלו מן הפתח ומניחין אחרים כנגד הפתח: **ושלש מאות כהנים מטבילין אותה.** נראה לר' לאחר עשייתה לפי שאי אפשר לאורגן בטהרה שלא תהא נדה אחת מן הנשים האורגות בה ושמא פירסה נדה ולאו אדעתה הילכך מטבילין אותה קודם שיפרשוהו נגד הפתח. והשתא לפי מה שפירשתי (ב) אפרש כל סדר הפרוכת מתחלתו ועד סופו. לשון אחר ארכה ארבעים אמה ורחבה עשרים אמה ושתים עושים בכל שנה ושנה ב' פרוכות גובהן ורחבן כשיעור זה להבדיל בין קדשי הקדשים להיכל שהיה גובה ההיכל חללו כדמפרש במסכת מדות [לז.] ושתי פרוכות היו שם כנגד אמה טרקסין שבבית שני לא יכלו לעשות אמה טרקסין להבדיל שם לפי שהיה גבוה יותר ממאה אמה וחומה רחבה אמה אינה יכולה לסבול חומה גבוהה כל כך ולהרחיב החומה אי אפשר דהכל בכתב לכן עשו שתי פרוכות להחזיק האמה. ואין נראה לי לומר שאותן שתי פרוכות היה כל אחד עוביו טפח לפי שצריך הכהן להלך בין אותן שתי פרוכות ואם היה עביין טפחיים א"כ לא היה ביניהן אלא שלשה ז) טפחים ורחב שלש ו) טפחים לא היה יכול להלוך הילכך נראה לי כמו שפירשתי: **הני מאי טעמא.** מפני מה אין מביאין של זית ושל גפן: **אמר רב פפא משום דקטירי.** כלומר יש בהן קשרים ובשביל הקשרים אין שורפים יפה ומעלין עשן. דרך קשר להיותו כל שעה לח ואינו שורף יפה ומעלה עשן ואין זה כבודו של מקום להעלות עצים שאין שורפים יפה למזבח וראיה לדבר דאמרי' בפסחים בפרק כיצד צולין בתחלתו (דף עד.) כיון דאית ביה קיטרי מפקי מיא ואמרינן בעלמא (תענית כה: ב"ק פא. ב"ב פ:) בקנים ובגפנים מן הפספק ולמעלה קשרי: **רב אחא בר יעקב אמר משום ישוב ארץ ישראל.** ודאי יא] טעמא קאמר דמשום קשרים הם פסולים אלא אפי' בלא טעם קשרים בשביל דבר אחר היו מניחין ואיזהו משום ישוב ארץ ישראל שאם ישרפו הזיתים והגפנים לא ימצאו יין לשתות ושמן לסוך ותחרב ארץ ישראל. ונפקא מיניה לדידי דאית לי דמשום תקנת ישוב מניחין כמו כן כמו שמניחין בשביל הקשרים דהא דקתני מתניתין [ע"א] דהיו מביאין מורביות של תאנה בתאנה דלא עבדא פירי וכדמפרש רחבה וכו' אבל בשאר תאנות שהיו עושין פירות לא היו מביאין משום ישוב א"י אבל רב פפא יב] לית ליה ישוב ארץ ישראל בכל תאנות שבעולם לא שנא עבדא פירי לא שנא לא עבדא מביאין. וכמו יג] שפירשתי אני צריך לומר דכולי עלמא אית להו טעם קשרים יד] דהא ברייתא דלקמן שמביא הש"ס מוכחא דליכא לפרושי אלא בשביל קשרים ולקמן אפרשנה: **הכי גרסינן לה בתורת כהנים** ח) על העצים אשר על האש עצים טו] ט) נתונים להיות אש וכי כל העצים

כשרים היו הן כל העצים כשרים היו חוץ משל זית ושל גפן ר' אליעזר מוסיף אף של מייש ושל אלון ושל דקל ושל חרוב ושל שקמה אבל באלו רגילין במורביות של תאנה ושל אגוז ושל עץ שמן. והכי פירושו על העצים אשר על האש ואיזה עלים שניתוכין מהרה ונעשין אש: **דוקרי.** קני כמו מורביות דמתני' קנים הדוקרנין שעדיין האילן בחור ולא גדלו בו ענפים כי אם שתים ושלש ובשביל שהוא בחור הוא שורף מהר: **דלא קטיר ואזלי ומיקטר.** שאין בהן קשר ואיזה קשר טז] שלא הלך הקשר בפנים בתוך העצים דתנא קמא לא פסיל ליה אא"כ הלך הקשר בפנים ובקיאין היו בדבר: **וכי כל העצים כשרים היו.** כמו שפירשנו במתני' [ע"א]: **חוץ משל גפן ושל זית.** שאפילו בבחרותן יש בהן קשרים: **ר' אליעזר מוסיף.** לאיסורא אף של מייש ושל אלון כו'. ואזיל ומפרש פלוגתא. יז] אלא באלו היו רגילים מילתא דת"ק נמי הוא אלא ר' אליעזר אפסקיה: **בשלמא למאן דאמר.** דמפרש טעם האיסור בשביל קשרים ולא משום תקנת ישוב ארץ ישראל סבר דבהא פליגי ת"ק דאסר של זית ושל גפן ולא יותר קסבר של זית ושל גפן הקשר הולך עד פנים הילכך לא מייתי אבל של מייש ושל אלון ושל חרוב ושל שקמה ושל דקל הקשר אינו אלא בחוץ אבל בפנים אינו הילכך מייתינן ור' אליעזר סבר כיון דקטירי מברא לא מייתינן. וראיה לדברי דכל אלו יש בהם קשרים מדפרכינן על אותה המשנה דכיצד צולין את הפסח י) מביא שפוד של רמון יח] תוחבו לתוך פיו ופריך ונייתי של אלון ושל דקל וחרוב ושקמה ומתרצינן משום דאית בהו קיטרי ומפקי מיא שמעינן התם דכל אלו אית בהו קיטרי ואע"ג דפרכינן התם ונייתו תאנה ומתרצינן תאנה נמי אגב דמחלחלא מפיק מיא פירוש (ג) יט] מי שיש בו מוח בפנים כמו עץ של ערבה ושל אגוז כ] אפילו הכי גבי עצי מערכה הם כשרים כא] דהתם היינו טעמא גבי פסח אין דרך לשפוד לחותכו לשנים אלא מניחין אותו עגול כמו שהוא גדל ביער ואז הוא טוב לשפוד הילכך אם היינו צולין בו כב] פסח יצא הדבר לידי קלקול אבל גבי עצי מזבח דרך בני אדם לחתוך עצים העומדים לשריפה לשנים בשביל שישרף יותר הלכך כשיחתכם לשנים כג] (יוסר) [יקח] את המוח שמבפנים וכן יעשה בעצי אגוז: **אלא למאן דאמר משום ישוב ארץ ישראל.** שמפרש טעם האיסור כמו כן בשביל ישוב ארץ ישראל א"כ הוא לדבריו היאך כ) שונה תנא קמא עצי דקל שהרי תנא קמא לא אסר אלא של זית ושל גפן. ועכשיו ליכא לפרושי דרב אחא בר יעקב לית ליה איסור משום קשרים דאי לית ליה היה לו להש"ס להקשות אלא למ"ד משום ישוב ארץ ישראל במאי פליגי אלא ודאי אית ליה טעם קיטרי: **וליטעמיך.** דמותבת ליה מברייתא דתורת כהנים אמאי לא אותבת ממתני' דקתני דבתאנה היו רגילין וכי לית בהו משום ישוב ארץ ישראל בתמיה: **אלא מאי טעם.** לא אותבת לי דסברת דבתאנה דלא עבדא פירי מיירי אליבא דרב אחא בר יעקב כי מקשת לי נמי מדקל תריץ בדקל דלא עבדא פירי דלית ביה תקנת ישוב דלשריפה הוא עומד. והמקשה היה סבור דאיכא הרבה תאנים דלא עבדא פירי כד] כמו דרחבה אבל בדקל ליכא והא דפריך מדקל ולא פריך מחרוב מי לית ביה משום ישוב ארץ ישראל דסבירא ליה דלא שייך איסור משום ישוב ארץ ישראל אלא בדקל ותאנה וזית וגפן המנויין בקרא ל) דאגב דחשיבי מנאן הכתוב בשבח ארץ ישראל אבל בשאר פירות ליכא איסור משום ישוב ארץ ישראל: **ומי איכא תאנה דלא עבדא פירי אין.** כה] הכי פירושו בשלמא מדקל לא מצינו להקשות דבדקל לא היו רגילין אלא במתניתין אמרינן דבתאנה היו רגילין וכיון דבתאנה היו רגילין וכי כו] עולין כל כך למצוא תאנים דלא עבדי פירי כמו שצריך למזבח: **אין.** ודאי יכולין הרבה למצוא שבשביל בניינן נמי הוו תאנתא דלא עבדי פירי כז] כדרחבה: **דאמר רחבה מייתי תאיני חיוורתא.** תאנים לבנות אותן תאנים רעות הן. נטעים של תאנים חיוורתא לוקחין כח] כדי לנטוע כדמפרש:

ושייפי

עין משפט נר מצוה

ט א מיי' פ"ו מהל' כלי המקדש הלכה טז:

תורה אור השלם

1. וְעָרְכוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֵת הַנְּתָחִים אֶת הָרֹאשׁ וְאֶת הַפָּדֶר עַל הָעֵצִים אֲשֶׁר עַל הָאֵשׁ אֲשֶׁר עַל הַמִּזְבֵּחַ: ויקרא א ח

שיטה מקובצת

א] שמעון בן הסגן: ב] ריבוא. נ"א ריבות: ג] המערכה וכי כל העצים כו' חוץ: ד] טעמא לא רב: ה] ישראל. ס"א מאי בינייהו איכא בינייהו דאתי קני מעלמא ור"ש לא גרים כן: ו] דוקרי שפיר תיבת שפוד נמחק: ז] מתיבת וכי עד תיבת אבל באלו לא גרים בקונטרס: ח] אין כדרחבא דאמר רחבא אות ה' ה' נמחק: ט] ריבוא נערות היתה נעשית נערות: י] פרוכות שהיו מתעסקין בכל שנה אמה ונוטלין: יא] ודאי לא מהניא טעמא קמא דמשום תיבת קאמר נמחק: יב] פפא דלית ליה: יג] מביאין וכמו שפי' אני כן צריך: יד] קשרים דברייתא דלקמן תיבת דהא ל"ש: טו] עלים הנתונים להיות אש כו' וכי: טז] קשר אשר לא: יז] פלוגתא אבל באלו תיבת אלא נמחק: יח] רמון ותוחבו לתוך: יט] פירוש שיש תיבת מי נמחק: כ] אגוז ותאנה ואגוז אפילו גבי תיבת הכי ל"ש ונמחק: כא] כשרים התם אות ד' נמחק: כב] בו הפסח: כג] לשנים יסיר את אות ו' נמחק: כד] פירי כדרחבא תיבת כמו ל"ש: כה] אין בשלמא תיבות הכי פירושו נמחק: כו] וכי יכולין כל תיבת עולין נמחק: כז] פירי כדרחבא אות ה' נמחק: כח] לוקחין כולו לנטוע תיבת כדי ל"ש:

לעזי רש"י

לייצ"ש. נירים.

פי' הרא"ש

מי שמתנדב עלה או גרגיר. של זהב: ג' מאות כהנים. היינו גוזמא: ארכה ארבעים אמה. כך היה גובה ההיכל עד התקרה: ורחבה עשרים אמה. כנגד רוחב ההיכל והיא הפרוכת המבדלת בין ההיכל ובין קדש הקדשים תחת אמה טרקסין שהיה בבית ראשון ושתים היו וביניהן אמה. וי"מ שהיתה תלויה בפתח של אולם דגבהו ארבעים ורחבו עשרים ולאשון ניחא טפי דלפי' שני למה שנים ולפ"ק שתים היו ומשחרין מחמת עשן הקטורת והיו עושין חדשות בכל שנה: ומשמונים ושתים ריבות נעשית. שהיו עושים ואית דגרסי שמונים ושתים ריבוא כלומר פ"ב ריבוא דנרי זהב היו מוציאין עליה: ושלש מאות כהנים. היינו גוזמא: מטבילין. אם נטמאת תימה והא אינה מקבלת טומאה דחשיבה מחוברת כאהל מדפני הבית דאמרינן במסכת י"ט [דף יד:] מפני מה אמרו וילון טמא מפני שהשמש מתחמם כנגדו הא לאו הכי לא היה מקבל טומאה והאי טעמא לא שייך הכא וי"ל הא דמטבילין אותה היינו לאחר עשייתה כדאמרינן בפרק חומר בקודש [דף כג.] דכלים הנגמרים בטהרה צריכין טבילה לקודש. ומיהו קשה דבתוספתא קתני א' פרוכת שנטמאת באב הטומאה נ) ואחד שנטמאת בולד הטומאה מטבילין אותה בפנים. ס) ומ"מ דמטמאה טומאת מת מפי' שהיא מחילה בין אהל עליה כדדרשינן [סוכה דף ז:] וסכות על הארון את הפרוכת דכייף ליה מיכף עילויה דארון והיא היתה מפסקתן והאהל פסתן מקבל טומאה וק"ל א"כ נטמאת בולד הטומאה לא משכחת לה ונראה דבספרים דגרסינן במסכת י"ט מפני מה אמרו וילון אסור פי' אסור לעשותה מכלאים מפני שהשמש מתחמם כנגדו אבל טומאה מקבל בלאו האי (טומאה) [טעמא] [ועי' ביצה יד: תום' ד"ה מפני מה וחולין ל: תום' ד"ה ג' מאות ותוי"ט שקלים פ"ח מ"ד]: גפן וזית מאי טעמא לא משום דקטרי. יש בהן קשרים ומוציאין שם מים ואין מתייבשין יפה וגם אינם חלקים כדאמרינן בפרק כיצד צולין [דף עד.] כיון דאית בה קשרים מסקי מיא. ל"א קטרי מעלים עשן הרבה. ואית דגרסי משום דקטמי עושין אפר מרובה ואין להרבות אפר מפני טורח הוצאה: משום יישוב א"י. כי הרבה עלים היה צריכין במקדש ואם היו מביאין מאלו היה מתמעט היין והשמן: על העלים אשר על האש. עלים הניתנין להיות אש שממהרין לישרף לעשות גחלים כמו כהיתוך כסף [יחזקאל כב]: ומאן נינהו דוקרי ספרי דלא קטרי. בקיעות יפה כמו קנים דוקרנים דלא קטרי שאין בהם קשרים. א' נמי שאין מעלים עשן ואית דגרסי דלא קטמי שאין עושין הרבה אפר: רבי אלעזר מוסיף. לפסול את אלו כמו זית וגפן מייש בבראשית רבה וילא [וימלא] דולאים [ר"י ברבי סימון אמר מיישין]: אף על גב דלא מקטרי מגוואי. אין מרבה אפר מבפנים אלא הקליפה הסמוך לה מרבה אפר: תאנה חיוורתא. לבנה שהיא

מסורת הש"ס

א) שקלים פ"ח מ"ה [חולין צ:], ב) [בחולין צ: איתא נירים], ג) [ובקרבן אהרן ד"ם גורס משום דקטמי וע"ש], ד) [שקלים פ"ג הי"א], ה) [כתובות קו.], ו) [והיו מתייסנין רש"ש], ז) [ארבעה רש"ש], ח) [ויקרא פרק ו], ט) צ"ל נתוכים, י) [פסחים עד.], כ) נ"א שרי, ל) [דברים ח], מ) צ"ל והתם ודאי איכא למימר דמהאי טעמא וכו', נ) [מטבילין אותה בחוץ ואחד כו' כ"א בשקלים יב:], ס) נראה דצ"ל ויש מפרשים דמטמאה טומאת מת לפי שהיא מחילה וכו' ועי' תוס' בילה דף יד ע"ב ד"ה מפני מה ע"ש.

רבינו גרשום

ומשמונים ושתים ריבוא (כיצד) היתה נעשית: ושלש מאות כהנים מטבילין אותה. כשנגמרת היינו גוזמא: וכי כל העצים כשרים למערכה היו כל העצים כשרים חוץ משל זית וגפן עץ שמן קמן בלעז היגי זית וגפן: מאי טעמא לא משום דקטמי. שעושין עשן יותר מדי: משום יישוב ארץ ישראל. שלא להחריב גפנים. ועצי זיתים של ארץ ישראל. הניתוכין להיות אש בלא עשן שלאלתר כשמשימין נעשין אש מאי נינהו הני דיקרי שפיר ולא קטרי ואילין מיקטר: וכי כל העצים כשרין כו'. בשלמא למ"ד משום דקטמי בהא קא מיפלגי תנא דמתניתין ור' אלעזר דמוסיף דתנא דמתניתין דלא תנא הני של מייש ושל אלון קסבר אע"ג דלא קטמי מגואי מתוכן כיון דקטרי מאבראי מקליפתן לא מייתינן: ור' אלעזר סבר. כיון דלא קטמי מגואי כו': אלא למ"ד משום ישוב ארץ ישראל. לטעמיה אמאי מוסיף ר' אלעזר הני אטו דקל מי לית ביה משום ישוב א"י: אמר לך ולטעמיך תאינה. דקתני אבל באלו רגילים במורביות של תאינה מי לית ביה כו': מייתי תאינה

הגהות הב"ח

(א) גמ' ומשמונים ושתים ריבוא נערות נעשית: (ב) מפרש ד"ה ושלש מאות וכו' לפי מה שפירשתי א"ש כל סדר: (ג) ד"ה בשלמא וכו' פי' לפי שיש בו מוח וכו' כשיחתכם לשנים יזרוק את המוח:

פי' הראב"ד

רחוקים ביותר מהאי לפרבר ע"כ היה צריך האי בפרבר צוותא ומקום זה דהוה קאי לפרבר מוכיח בפרק איזהו מקומן שזה היה לול מאחורי הכפורת. וגם זה נוכל לומר דבמקום שהיתה מסילה מתחלק לשם היתה לשכה בנויה לצורך שימור ולשם היו ד' שומרים: ובפתרונו הר' שמואל החסיד ע"ה שומר מסילה זה קיפונית. דתנן במסכת מדות שמשמש כניסה וביאה ולפי זה הפי' נוכל לומר מהו קיפונית למה נקרא שמו כך זה השער כמו נוטריקון שמקיף כלפי מקום. היינו שהיתה מסלה מקפת כלפי לול שמאחורי הכפורת היה מקום עיקר הנס דהיינו שהשכינה שורה ע"ג הכפורת וגם מקום ארון אינו מן המידה מיהא מהאי קרא דלמזרח הלוים ששה וגו' אין אדם יכול להעמיד ולישבו כלל על סדר משנתינו. דתנן חמשה על חמשה שערי הר הבית וסדר שכתב הר"ש החסיד ז"ל בפתרונו אינו נראה שהרי מן המזרח מחשב ששה עד שער מזרח היה הבית ושני פנותיה ושער מזרח העזרה ושני פנותיה ולצפונה ד' היינו שער הטדי ושער הניצוץ ושער הקרבן ולשכות הקרבן וקשיא לאלתר לפי' זה ואמאי לא קחשיב בית המוקד כמו כן שהרי לשם היו שומרים העיקר הכהנים ובמקום כהן צריך לוי כדתנן במסכת מדות דישן לו בן לוי מבחוץ. ומשום כך נראה דע"כ אית לן למימר דמתניתין במסכת תמיד ומדות בבנין בית שני קא חשיב והאי קרא דלמזרח ששה וכו' בבנין בית ראשון קמיירי לפיכך היה להם סדר אחר לאותן כ"א מקומות ואין ללמוד משם כ"א זה שבכ"א מקומות היה צריך להיות שומרים. אבל לסדר שלהם לא כי הכל לפי הענין בבית ראשון בכה"ג היה צריך לשימור ובבית שני בענין אחר. תלתא כהנים ועשרים וחד דלוים לפי שמשמע עכשיו דכהנים גופייהו קא חשיב בכללי יש לתמוה דהכא קא חשיב שערים ובמתניתין קא חשיב חמשה על חמשה שערי הר הבית וד' על ד' פנותיה וה' על ה' שערי העזרה מתוכו ד' על ד' פנותיו מבחוץ א"כ בית אבטינס שהיה א' מג' מקומות שהכהנים שומרים שם לא היה משער העזרה. וכך מוכח במתניתין דמסכת מדות שלא היו משערי העזרה ע"כ י"ל דמקום אבטינס היה מד' פנות העזרה דהרי היא בכלל ד' על ד' פנותיה מבחוץ ויכול להיות שבית אבטינס היה עומד לפנים מחומת העזרה וזה המקום שהיו הכהנים שומרים בו היה עשוי מבחוץ לאומתו כנגד בית אבטינס קרי להו מקום בית אבטינס אבל בית אבטינס עצמו לא הי' צריך שומרים דהא תנן שמבחוץ היו שומרים בעבור זה משום דאין ישיבה בעזרה ואין צריך לפרש כמו שכתבתי למעלה שבית אבטינס היו שומרים ואע"ג דאי היכא דלא אפשר מותר אלא מבחוץ לבית אבטינס היו שומרים והאי דקרי להו בית אבטינס משום דכנגד בית אבטינס הוה קאי. אבל בית המוקד וודאי משמע שהיו שומרים שם התם ל) מאי א"ל דמהאי טעמא לא חיישינן לישיבה משום דא"א בענין אחר וכל היכי דלא אפשר שפיר דמי מיהא אעפ"י שפרשתי שבית אבטינס באחד פנות העזרה בקרן מזרחית צפונית או דרומית איכא למימר דלאו דוקא וממש בקרן הוה קיימי והכי מוכח בפ"ק דמסכת יומא דהוה מספקא ליה לתלמודא דפתחא היכי הוה קיימי לשכת פרהדרין ולשכת בית אבטינס איזה מהם

ושייפי להו א] בחבלא דצבתא דסריך עליה בזרא וקברי (א) ב] היכא דמסיק ימא [ג] שירטון קורה עבדא פירי לא עבדא ותלת בריכי מינייהו לא מחזקה להו גמלא: סידר את המערכה גדולה וכו': מאי טעמא רב הונא ורב חסדא חד אמר כדי שתהא הרוח מנשבת בה וחד אמר כדי שיהו מציתין את האליתא משם מיתיבי ריוח היה בהן בין הגזירין שהיו מציתין את האליתא משם אמר לך מקומות מקומות עבדי:

הדרן עלך ראוהו אחיו

אמר א) להן הממונה בואו והפיסו ד] מי [א] השוחט ומי הזורק מי מדשן מזבח הפנימי מי מדשן את המנורה מי מעלה אברים לכבש הראש והרגל של ימין ושתי הידים העוקץ והרגל של שמאל החזה והגרה ושתי דפנות הקרביים והסולת והחביתין והיין הפיסו זכה מי שזכה אמר להן (ב) [ב] צאו וראו אם הגיע זמן שחיטה אם הגיע הרואה אומר ברקאי מתיא בן שמואל אומר [ב] האיר פני כל המזרח עד שהוא בחברון והוא אומר הן [ג] אמר להן צאו והביאו ד) (לי ה] והוציאו) טלה מלשכת הטלאים והרי לשכת הטלאים נתונה במקצוע צפונית מערבית [ג] ארבע לשכות היו שם אחת לשכת הטלאים ואחת לשכת החותמות ואחת לשכת בית המוקד ואחת לשכה שעושין בה לחם הפנים [ד] נכנסו ללשכת הכלים הוציאו משם תשעים ושלשה כלי כסף וכלי זהב ה) [ה] השקו את התמיד בכוס של

ושייפי להו בחבלא דצבתא. כמו דצבתא מייתינן במסכת עבודה זרה בסופה (דף עה:). בחבל העשוי מצורי דקל ושייף ליה לעץ עד שתסיר כל קליפתו וגם אם יש זרע גרעין בתוך הנטיעות תפילנו ושוב לא יצא שם פרי ובהכי משירין קליפתן ושמא ע"י כך תועיל לו שלא תגדיל בו קליפה ומתוך כך לא יצא בו פרי ו] דיפול ו) דשריקה ביה בארעי זרע גרעין כמו שפירשתי: **וקברי ליה היכא דמסיק לה ימא שירטון.** באותו מקום שהים גדל ומתוך לחלוח המים לא ימות האילן שאם לא היה שם קבור ימות מתוך שאין בו קליפה: **קורה עבדא.** ומתוך שהוא אילן סרק ואין גדל בו פרי שמכחישין כחו גדול כל כך שראוי לקורות לעשות ממנו בנין. אותן ענפים הדקין לוקחין לצורך המזבח. ותלת סיכי מינייהו ענפים. לשון אחר בריכי: **לא מחזקה להו גמלא.** דף של גשר אינו יכול לסובלן מרוב גודלן. גמלא גשר. כלומר הרבה הם גדולים. כך נראה בעיני ז) שינוי זה וכמו שברייתא שנויה בת"כ כגירסת ח) הספרים אין אדם יכול ליישב: **מאי טעם.** חזיתה כלפי מזרח: **כדי שתהא הרוח מנשבת בו.** הרוח שיבא דרך שער מזרח: **וחד אמר שיהו מציתין את האליתא משם.** עצים דקים משימין באותו חזית והאש סמוך לו ונדלקים העצים גדולים על ידי עצים קטנים: **מקומות עבדי.** כלומר במקומות הרבה היו נותנין עצים כדי שישרפו עצי המערכה מכל צד. ואיכא בינייהו דלמאן דאמר כדי שתהא הרוח מנשבת בו לא היו מציתין האליתא משם:

הדרן עלך ראוהו אחיו

אמר להם הממונה. לאחר שבאו ללשכת הגזית על הפייסות: **בואו והפיסו מי שוחט מי זורק.** כלומר בואו ונפיס מי ישחוט מי יזרוק. ושלשה עשר פייסות יש כאן שחיטה זריקה וקבלה ז] אותו הזורק הוא המקבל וכן מוכח ביומא (ד' כה:) דאמר קבל המקבל ובא לזרוק והכי תקון דקבלה תחלת זריקה היא ונאה למקבל שיהא זורק דישון מזבח הפנימי ודישון מנורה הרי ד' בהעלאת אברים לכבש ששה הרי י' פייסות הסולת והחביתין והיין הרי י"ג פייסות ואמרינן ביומא (שם) דלא היו מפיסין אלא בעבודה ראשונה בשחיטה וכהן שזכה בשחיטה י"ב אחיו הכהנים נמשכים עמו כלומר אותן שהן אצלו זה אחר זה כסדר שהיו (ג) נמשכין עמו זה ח] כלאחר זה זה לדישון וזה למנורה כסדר שהן יושבין הן נמשכין לעבודה הראשון לעבודה ראשונה כגון זריקה והשני לדישון מזבח פנימי והג' למנורה כו' כסדר שהן סדורין במשנה. ופייס אחד דלא היו מטילין כי אם פייס אחד דכיון שזכה ראשון בשחיטה כולן היושבין אצלו נמשכין אחריו כדאיתא ביומא (שם). דישון מזבח הפנימי והמנורה מעבודת התמיד חשיבא ליה הואיל ט] דעם עבודת תמיד היא נעשית. מי שוחט ומי זורק ומי מדשן ואף על פי שסדר העבודה לא הוה כך כדאמר בסדר יומא בשמעתא דאביי (דף לג.) דאמר דישון מזבח הפנימי קודם לזריקת דם התמיד וכסדר הסדר הזה היה להם להפיס א"ר דמש"ה מפייסין קודם בשחיטת התמיד שקודם דישון מזבח הפנימי היו לוקחין הטלה אותן הכהנים שזוכין בו ורואין ומכניסין אותו לשחוט ומבקרין אותו לאור האבוקות והילכך כיון שהיו עוסקין במילי דתמיד קודם דישון המזבח והמנורה היו מפיסין נמי קודם י] שחיטת התמיד וזריקתו דמתוך שתחלת עבודה היתה בתמיד יא] ראשונה חביבה היתה והקדימוה בפייס ולא מפני שאלו קודמין זה לזה בפייס דכבר פירשתי שכולן זוכין יחד דכיון שזוכה השוחט י"ב אחיו הכהנים נמשכין אחריו. וכל עבודות התמיד יב] שחיטתו וזריקתו לא היתה אלא אחר דישון מזבח הפנימי והמנורה כיצד בתחלה מדשן מזבח הפנימי ואחר כך מדשן את המנורה ה' נרות ואח"כ שוחט את התמיד וזורק את הדם ואח"כ מטיב ומתקן שתי נרות שנשארו לתקן ואחר כך מקטיר הקטרת ובקטורת היה פייס אחר לפי שמעולם לא שנה אדם בקטורת ומפרש ביומא (דף כו.) מפני שמעשרת לפיכך היו מכריזין כהנים חדשים לקטורת בואו והפיסו. וא"ת למה היה פייס בדישון מזבח הפנימי

והמנורה והעלאת אברים לכבש הא אמרי' ביומא בסוף פרק ב' (כז:) אמר רבי יוחנן זר שסידר את המערכה חייב מיתה הואיל ועבודה תמה היתה מתקיף לה רבא אלא מעתה תיבעי פייס ואמרי' אישתמיטתיה הא דתניא מי שזוכה בתרומת הדשן זוכה בסידור מערכה ובשני גזירין אלמא (ד) בעי פייס דהא לא אמר כל כהן שירצה יסדר אלא אותו שזכה בתרומת הדשן יסדר ולא אחר אלמא מוכח משם דלא מפייסינן אלא בעבודה תמה אבל בעבודה שאינה תמה כל כהן שירצה יזכה בה בלא פייס יש לתרץ דהתם פרכינן על אותה שמועה משחיטה דלאו עבודה תמה היא ואפ"ה בעי פייס ומתרצינן שאני שחיטה דתחלת עבודה היא וחשובה לפייס אע"ג דלאו עבודה תמה היא הילכך ה"נ י"ל דכל אלו תחלת עבודה הם דישון מזבח יג] והמנורה תחלת עבודה היו זה במזבח וזה במערכה ט) העלאת אברים לכבש תחלת עבודה של יד] הקטורת היא וקבלה נמי איכא לתרוצי י) הילכך לאו עבודה של זרים היא: **הראש והרגל.** בכהן אחד. ביומא (דף כז.) מפקינן מקרא ששה כהנים העוסקים בהולכת אברים לכבש דכתיב והקריב הכהן את הכל המזבחה כ) ואמר מר זו הולכת אברים לכבש. העוקץ הוא הזנב. החזה הוא השומן הרואה את הקרקע וחותכין מכאן ומכאן בלא ראשי צלעות. והגרה הוא הצואר ובו מחובר הקנה טו] והלב. החזה והגרה בכהן רביעי. לקמן ל) מפרשינן במקומו מפני מה הן סדורים בסדר הזה. והחביתין חצי עשרונו של כ"ג שקרב עם התמיד בכל יום שנאמר (ויקרא ו) מחציתה בבקר ומחציתה בערב וסמיך ליה על מחבת בשמן תעשה לכך היא קרויה חביתין: **אמר להן הממונה צאו וראו אם הגיע זמן השחיטה.** שהאיר להם היום דאין שוחט טז] תמיד אלא ביום: **הרואה אומר.** יז] ברק ברקאי בלשון זהר כמו למען היות לה ברק (יחזקאל כא) יח]: **הרואה.** אותו שעל הגג אומר כך: **ומתיא בן שמואל אומר האיר פני כל המזרח עד שהוא מגיע בחברון.** פי' יט] מ"כ במנחות מ) בשלהי שתי הלחם הוא היה ממונה על כך כדאמר בשקלים (פ"ה מ"א) מתיא בן שמואל ממונה על הפייסות והיינו פייסות שמפיסין כשהאיר היום מי שוחט מי זורק וכשהוא היה שואל אם הגיע זמן שחיטה היה אומר לאותן שעל הגג כ] אמרו אם האיר פני כל המזרח עד שהוא בחברון והן אומרין הן. ואין נראה לרבי דמה ענין פייסות לכאן הא פייס ראשון בלילה הוה וזה כא] כבר היה ועוד מתיא בן שמואל לא היה אומר כל הטענה דהאיר כל פני המזרח עד שהוא בחברון כדמוכח ביומא (דף כח:) כב] דאמר דאותו שעל הגג אומר האיר כל פני המזרח ואמר לו אידך עד שבחברון ואומר לו הן ומפרש התם לפי שטעו פעם אחת באור הלבנה הוצרכו לומר כל כך. ונ"ל לפרש הכי דמתיא בן שמואל הממונה על פייס פליג את"ק כג] ואיהו סבר דלא היה אומר אותו שעל הגג ברקאי אלא בזה הלשון היה אומר האיר על כל פני המזרח וא"ל אידך עד שבחברון עד שנראה הזהר עד חברון שיכולין לראות חברון משם וזה השיעור גדול מברקאי דת"ק וראיה לדבר דתניא בסדר יומא [שם] ר"ש י) אומר ברק ברקאי ר"ע אומר עלה ברקאי נחוניא בן אפקשיין אומר ברקאי בחברון מתיא בן שמואל [אומר] הממונה על הפייסות אומר האיר כל פני המזרח עד שהוא בחברון ר' יהודה בן בתירא אומר האיר כל פני המזרח ויצאו כל העם איש איש למלאכתו והתם פרכינן אי הכי נגהא להו א"ל אימא לשכור פועלים אלמא כולהו פליגי ואיכא למימר דהאי שיעורא נפיש מחברון: **אמר להם צאו והביאו** כד] **טלה מלשכת טלאים.** לאחר שהפיסו ועדיין היה לילה אמר להם הממונה לאותן שזכו בעבודת תמיד בין בשחיטה בין בהעלאת אברים שכולן מתעסקין בהכנתו כדאמר [ע"ב] מי שזכה בתמיד מושכו והולך כה] לבית המטבחים ומי שזכו באברים הולכין כו] עמו: **צאו והביאו (לי) טלה מלשכת הטלאים.** והכינו אותו לשחיטה ובקרו אותו לאור האבוקות כדמפרש: **והרי לשכת הטלאים היא במקצוע צפונית מערבית.** של בית המוקד שהיא טרקלין גדול וארבע לשכות פתוחות

מסורת הש"ס

א) יומא יד., ב) יומא כז: כח. [מנחות ק. ע"ש], ג) יומא טו., ד) [במשנה שבמשניות וכן ביומא ליתא], ה) [חולין ל: לעיל כט.], ו) נ"ל דסריקא ביה בזרא, ז) נ"א שיטה, ח) בס"א: וגירסת, ט) [במנורה רש"ש], י) נ"א תחלת עבודה דאסורה לזרים הוא פי' דשחיטה שקודם לקבלה מותר בזרים, כ) [ויקרא א], ל) [דף לא.], מ) [ק. רש"י ד"ה מתיא], נ) [ביומא שם ר' ישמעאל], ס) אולי צ"ל לא היה נכנס ויוצא בשער אחר אלא בזה השער.

רבינו גרשום

חיוריתא הגרעינין ושייפי ליה בחלבא דצבתא דסריקא ליה ביזרא. וקברי לה היכא דמסיק ימא שירטון קורה עבדא פירי לא עבדא ותלת בורכי מינייהו לא מחזקא להו גמלא ומושחין אותו בחלב של צב כדי שידבקו הזרעים ביחד ונוטעין אותן בירושלים: עץ עושה ולא פירות. ומצליח כל כך שג' ענפים ממנו אין אדם יכול למושכן ביחד בגשר: מייש. לא איתפרש לן אי זה מין הוא: סידר את המערכה גדולה וחזיתה מזרחה. כלומר מניח בין העצים ריוח מעט כעין חלון לצד מזרח: אליתא עצים קטנים שמסיקין מהן את הגדולים. לסדר את המערכה שניה לקטורת שממנה היו מכניסין גחלין למזבח הזהב להקטיר הקטורת וכנגד מערבית דרומית מסדרין המערכה שניה ובאומד חמש סאין גחלים היו מכניסין בכל יום להיכל ובשבת מוסיפין באומד ח' סאין גחלים ששם באותן ג' סאין שמוסיפין שם היו נותנין בזיכי לבונה של לחם הפנים: **סליק**

האברים והפדרים שסילקו בשעת שהעלו הדשן החזירום למערכה גדולה: הגרה. היינו הקנה וכל הריאה והלב והכבד: מתיא בן שמואל. שהיה ממונה על הפייסות היה שואל לשומר האיר כל פני המזרח: עד שהוא בחברון: עד שאדם יכול להכיר עיר חברון שסמוך לה והצופה אומר הין:

הגהות הב"ח

(א) גמ' וקברי ליה היכא דמסיק לה ימא שירטון: (ב) שם במשנה אמר להן הממונה צאו וראו נ"ב עיין בפירוש ר"ע מברטנורה על פרק זה: (ג) מפרש ד"ה אמר להם וכו' כסדר שהיו יושבין נמשכין עמו וכו' ואע"פ שסדר הפייס הכי הוה סדר העבודה לא הוה כך כדאמר בסדר יומא וכו' שזוכין בו ומכניסין אותו לשחוט ורואין ומבקרין וכו' מפייסין נמי קודם בשחיטת התמיד וכו' עבודת התמיד אבל שחיטתן: (ד) בא"ד אלמא לא בעי פייסי דהא וכו' מוכח משם דלא מפייסין אלא בעבודה תמה אבל בעבודה שאינה תמה כל כהן שירצה יזכה וכו' איכא לתרוצי לאו עבודה של זרים היא:

פי' הרא"ש

גרועה: **ושייפא לה בחבלא דצבתא.** משפשף בחבל העשוי מצבת דקל בחוזק את התאנה עד שיסיר כל הקליפה מעליה: **ובריך עליה ביזרא.** מתוך זה יצא ויכלה את הזרע שבאמצע האילן והוא לב האילן שממנו תולדת הפרי. ולית דגרס בחבלא דצבתא כלומר ישוף וימשח התאנה בחלב של שרוף ששמו צב ומתוך זה ימות הזרע ויחלש לעשות עוד פרי: **היכא דמסיק ימא** ארעא שירטון. כלומר אצל שפת הנהר במקום לחלוחית יטע אותו כי בענין אחר לא יגדל: ותלת סוכין. ג' ענפים מהן הם כ"כ גדולים שאין גשר מחזיק אותם כי מחמת כבידן יפול הגשר: קורה עבדי פירי לא עבדי. דמתוך שאינו עושה פרי נעשו הקורות עבים וגדולים כי כל יניקת האילן נכנס בעץ: מ"ט. עושין חזיתה במזרח: **שתהא הרוח מנשבת בה.** ותמהר להדליק. ולמזרח משום דרוח מזרחית קשה וחזק. וגם כל שערי המזרח מכוונין זה כנגד זה ונכנס בהן הרוח: **אליתא.** עצים דקים: מקומות עבדי. להוצאת אליתא בין הגזרין וגם בחזית:

הדרן עלך ראוהו אחיו

עין משפט נר מצוה

א א מיי' פ"ד מהלכות תמידין ומוספין הל' ו:

ב [מיי' פ"א שם הל"ב]

ב ג מיי' פ"ה מהל' בית הבחירה הלכה י:

ג ד מיי' פ"ו מהלכות תמידין ומוספין הל' א:

ד ה מיי' פ"א שם הל' ט:

שיטה מקובצת

א] בחבלא. ס"א בחבלא דצבתא דשריק. תיבת דסריך נמחק: ב] וקברי ליה היכא: ג] ימא. ס"א ארעא שירטון: ד] מי שוחט ומי זורק אות ה' נמחק: ה] על תיבת והוציאו נרשם קו למעלה להורות כי לפ"ד ראוי למחקו: ו] פרי דשריקה דיפול ביה בארעי בזרא זרע: ז] וקבלה ואותו הזורק: ח] זה אחר זה אות כ' ל' נמחק: ט] הואיל דבעבודת התמיד היא תיבת דעם נמחק: י] קודם בשחיטת התמיד: יא] בתמיד חביבה על תיבת ראשונה נרשם קו למעלה להורות כי לפ"ד ראוי למחקו: יב] התמיד שחיטתן וזריקתן היתה תיבת לא נמחק: יג] מזבח הפנימי והמנורה: יד] של הקטרת היא אות ו' נמחק: טו] הקנה והכבד והלב: טז] שוחט את התמיד אלא: יז] אומר ברקאי ברק בלשון: יח] ברק מורטה לאותו שעל תיבת הרואה ל"ש ונמחק: יט] פי' רש"י מ"כ: כ] הגג אם תיבת אמרו נמחק: כא] וזה אמר כבר היה יום ועוד: כב] ביומא דאמרינן: כג] את"ק ואמר דלא תיבות ואיהו סבר ל"ש: כד] והביאו לי טלה מלשכת הטלאים: כה] והולך לו לבית: כו] הולכין אחריו תיבת עמו ל"ש:

פי' הראב"ד

בצפון ואיזה מהם בדרום לפיכך א"צ למימר דלאו דוקא ממש בקרן קיימא אלא סמוך להקרן ואף על גב דלאו ממש קרן גופי' אלא אפי' סמוך לקרן נמי בכלל פנות העזרה הוה. א"נ אפי' א"ת דסמוך לקרן לא איקרי פינה. יש לומר כמו שכתבתי דלשכות השומרים היו מבחוץ ובית אבטינס מבפנים ולפיכך י"ל שבפינה דהיה על קרן גופיה היתה עומדת לשכת השומרים ובית אבטינס בפנים סמוך לקרן ולא בקרן גופיה ע"ש שהיתה סמוכה לשכת בית אבטינס ללשכת שומר מבחוץ קא יהיב תנא סימני בגוה לאחד ג' מקומות הללו שהכהנים שומרים כגון זה אחד מהם בית אבטינס. ולשכת פרהדרין הואיל ואתא לידן נפרש ביה מילתא כי היכי דלא תקשי לן ההיא מסקנא דמסכת יומא גופיה מפיק מברייתא דכולהו שערים שהיו שם לא היה להם מזוזה חוץ משער נקנור שלפנים ממנו לשכת פרהדרין דהיינו משמע השתא במזרח הוה קיימא לשכת פרהדרין ולא היא אע"ג דקא מסיק כהאי לישנא שלפנים ממנו לשכות פרהדרין לאו דוקא ממש במזרח אלא או בצפון או בדרום אלא שזה שער הנקנור היה סמוך יותר משאר שערים וכשהיה רוצה כהן לכנס ללשכת פרהדרין לא היה נכנס ויוצא א) כאחד זה השער היה נכנס ויוצא ולקודש היתה פתוחה וכשהיה משכים לעמוד להסך רגליו היה יוצא חוץ לחומת העזרה ומסיך רגליו ואזיל וטביל בשער המים שהיתה בחול ונכנס לעזרה ללמוד חפינה וא"ת כיון שהיתה פתוחה [לקדש] הרי היא היתה קודש ואין ישיבה בעזרה וכ"ש שאין ישנים והאיך היה כה"ג יכול אפילו לשבת בה ולא מבעיא לישן. הא כבר אמרינן היכי דלא אפשר שפיר דמי אלא כך משמע שכה"ג היה צריך להיות פורש למקום הקודש דומיא דמלואים דכתיב ז' ימים תשבו יומם וגו' ומשום דלא אפשר (נמי) היה [שרי] כשעת מלואים דכתיב נמי שם תשבו. אע"פ שבעזרה היה כדכתיב ופתח אהל מועד וכן במשכן נמי הוה שומרים בעזרה כדאיתא בספרי ואתה ובניך [אתך] לפני אהל מועד וגו'. הכהנים מבפנים ולוים מבחוץ כמו שכתב הר"ש ז"ל

בפתרונו אלא שהוא כתב כל דבר שהוא צורך שמירה או עבודה שרי אבל שאין צורך שמירה וחינוך עבודה כגון קריאת פרשת המלך וקריאת פרשה ביום הכיפורים לא מצי למיתב דהתם במסכת סוטה פ' אלו נאמרים פריך אגריפס המלך האיך הוה יתיב והאמר אין ישיבה בעזרה וקשה לי על זה הפירוש מפרק שני דמסכת יומא דתני התם גבי פייס זקן יושב במערבה דהיכי הוה יתיב אין ישיבה בעזרה ואע"ג דהתם נמי לצורך העבודה הוא הפייס לפיכך תסתיים כדפרשתי דבהא תליא דכל היכי דלא אפשר בענין אחר לעשות הוא דבר הצריך בעזרה אלא א"כ בישיבה מותר לכל אדם כגון פרישת מלואים וכה"ג בכל שנה קודם יוה"כ ושמירת הכהנים בבית המוקד ובבית אבטינס וכן כל כיוצא בזה שצריך לעשות במקום קודש וא"א לעמוד ולעשות אבל כל מה שיוכל לעשות בעמידה כגון קריאת המלך ופרשת כה"ג ביוה"כ התם וודאי לא הותר אלא למלכי בית דוד בלבד מיהא בירושלמי משמע שכה"ג נמי יש לו ישיבה בעזרה כמו למלכי בית דוד ומביא ראיה מעלי דכתיב ועלי הכהן יושב על כסא על מזוזת היכל ה' וגו' ובירושלמי דמסכת יומא בפ' אמר להם הממונה ובפרק אלו נאמרים בסוטה פליגי דאפי' למלכי בית דוד לא היה ישיבה בעזרה וקא פריך התם והא כתיב וישב דוד לפני ה' ומשני שישב עצמו בתפלה וההיא דמסכת סוטה קא משני תפתר שסמך עצמו לכותל ולפי מאי דקא פריך מוישב דוד לפני ה' משמע לפני ה' היינו לא מקרי אלא בעזרה יש לתמוה אליבא דס"ד דירושלמי דאין ישיבה בעזרה ממעשה דמקדש דיחזקאל דכתיב (יחזקאל מ"ד) נשיא הוא ישב בו לאכול לחם לפני ה' ולשם אין לתרץ לענין ישוב בתפלה בשלמא למ"ד למלכי בית דוד יש להם ישיבה ניחא קצת דא"ל דנשיא הוא כמו מלך אלא למאן דפליג ובעי למימר דאף למלכי בית דוד לא הוה ישיבה היכי נפרש האי קרא ובדוחק י"ל דהכא דהאי קרא נשיא [הוא] ישב בו לאכול לחם לפני ה' כלומר הוא בלבד ישב חוץ לעזרה שהיה לאכול לחם לפני ה' בעזרה דהיינו שלמים כדכתיב ועשו הכהנים את עולתו ואת שלמיו וקרבן אקרי לחם